

Salon kaupungin lausunto: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Salon kaupunki kiittää sosiaali- ja terveysvaliokuntaa mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi.

Taustaa

TYKS Salon sairaala on toinen Varsinais-Suomen alueella toimivista sairaaloista, joissa on olemassa oleva ympärivuorokautinen päivystys.

TYKS Salon sairaalan ja kantasairaalan välinen työnjako on vuosien ajan jatkuneen rakennemuutoksen tulosta. Tyks Salon sairaala on ollut vuodesta 2014 lähtien kiinteä osa yliopistollista sairaalaa, jota on johdettu osana Tyks-sairaalapalveluiden tulosryhmien kokonaisuutta, eikä sillä ole omaa talousarviota tai linjajohtoa. Myös hoitojonot ovat yhteiset yliopistosairaalan kanssa. TYKS Salon sairaala toimii varasairaalana, ja on näin myös varautumisen ja huoltovarmuuden kannalta alueelle olennainen.

Salon seutukunta on pinta-alaltaan laaja ja etäisyydet ovat pitkät. Alueella on saaristoa ja suuria sisävesialueet haastavat palveluiden saavutettavuutta ja lisäävät matka-aikoja. TYKS Salon sairaala toimii noin 60 000 asukkaan väestöpohjalle, josta on enimmillään noin 100 kilometriä matkaa TYKS kantasairaalaan Turkuun. Muilla hyvinvointialueilla väestö on suhteellisesti enemmän keskittynyt keskuskaupunkeihin ja niiden välittömään ympäristöön. Tällä on nähdäksemme olennainen vaikutus sairaalapalveluiden sijoitteluun. Tämä on paitsi huoltovarmuuskysymys myös tarpeellinen tilojen ja resurssien riittävyyden näkökulmasta.

Lakiluonnoksen ongelmia

Hallituksen esitys antaa joillekin väestöpohjaltaan pienemmille alueille mahdollisuuden jatkaa ympärivuorokautista päivystystä, mikä alueiden tasapuolisen kohtelun ja yhteisen kriteeristön kannalta on ongelmallista.

Samaan aikaan, kun toimipisteitä vähennetään, tiedetään suurten kaupunkien päivystysten ongelmat. Salon kaupunki esittää huolensa päivystysten keskittämisen aiheuttamasta lisäpaineesta Turun päivystykselle, joka jo valmiiksi on ruuhkainen ja kuormittunut, eikä asiakkaille riitä asianmukaisia tiloja.

Lakivalmistelussa on ollut esillä virheellisiä lukuja Salon päivystyksen käyttäjämääristä, jota sekä Salon kaupunki että Varsinais-Suomen hyvinvointialue ovat luonnosvaiheen lausunnoissa tarkentaneet. Haluamme edelleen tuoda esille, että valmistelun pohjana ollut 24 potilaan

vuorokausimäärä koskee pelkästään erikoissairaanhoidon potilaita. Tämä poikkei muiden sairaaloiden vertailuluvuista, joissa olivat sisällä myös kiirevastaanottojen luvut. Salon sairaalan päivystyksessä toimii perusterveydenhuollon kiirevastaanotto virka-ajan ulkopuolella. Vuonna 2023 erikoissairaanhoidon potilaita oli keskimäärin 25/vuorokausi ja perusterveydenhuollossa käyntejä 33/vuorokausi. Perusterveydenhuollon kontakteja oli keskimäärin 47 vuorokaudessa, joten kontakteja kaikkiaan Salon sairaalan päivystyksessä oli keskimäärin 72.

Hallituksen valmistelussa todettiin, että päivystykseen hakeudutaan tällä hetkellä sellaisten syiden vuoksi, joihin riittäisi normaalina vastaanottoaikana tapahtuva perustason terveydenhuolto. Käytännössä ongelma on, että perustason palveluita ei ole saatavilla riittävästi, jotta päivystyksen painetta saataisiin vähennettyä. Hyvinvointialueisiin kohdistuvat talouspaineet näyttävät kohdentuvan palveluverkkojen supistamiseen ja perustason palveluiden heikentymiseen, mikä lisää painetta päivystykseen. Tehtävissä ratkaisuihin tulisi keskittyä perustason palveluiden turvaamiseen ja niiden riittävään resurssointiin katsoen hyvinvointialueita kokonaisuutena, eikä yksittäinen palvelu kerrallaan.

Salon kaupunki korostaa, että palveluverkkoa ja palveluiden sisältöä koskevan päätösvallan tulee olla hyvinvointialueiden käsissä. Lainsäädännöllä ei tule sitoa alueiden toimivaltaa. Lakiesitys on lisäksi yhdenvertaisuuden kannalta ongelmallinen, kun HUS-alue on jälleen saamassa muista alueista poikkeavan itsenäisen päätösvallan. Vaikka hallituksen lakiesitys tällaisenaan koskeekin ympärivuorokautisen päivystyksen rajaamista, ovat sen seuraukset todennäköisesti laajemmat. Salon osalta kirurginen toiminta muuttuu marginaaliseksi ja sisätautienkin vuodeosasto muuntunee perusterveydenhuollon vuodeosastoksi, jossa ei enää anneta erikoistason hoitoa, vaikka lakiesitys vielä toki konservatiivisen hoidon osalta jättääkin päätöksen alueille.

Ympärivuorokautisen päivystyksen säilymisellä on elinvoimavaikutuksia

Lakiesityksen linjaus on merkittävä myös lääkäreiden erikoistumisen näkökulmasta, sillä Salossa on pitkät perinteet koulutussairaalan ja väylänä lääkäreiden erikoistumiseen. Pelkona on, että erikoistumismahdollisuuksien väheneminen johtaa työvoiman siirtymiseen muille hyvinvointialueille. Salossa koulutetaan edelleen myös sairaanhoitajia Turun AMK:n toimipisteessä. On selvää, että sairaalan supistuminen johtaa myös hoitajakoulutuksen houkuttelevuuteen, kun harjoitteluja ei enää voisi nykyajassa Salossa suorittaa. Hoitajakoulutus tarvitsee myös erikoistason harjoittelupaikkoja, joita tulisi elinvoimankin näkökulmasta olla tarjolla myös suurimpien kasvukeskusten ulkopuolella.

Lakiesityksen taustalla on myös tarve turvata työvoiman saatavuutta terveydenhuollossa. Salossa ei ole ollut pysyvää tarvetta vuokralääkäreiden käytölle sairaalan päivystyksessä. Kun vastaavia keskittämispäätöksiä on aiemmin tehty, on havaittu, että työvoimaa siirtyy palvelun mukana vain osittain. Tämä on uhkana myös päivystyksen lakkauttamisessa, eikä työvoimatilanteen paranemisesta voida näin ollen olla varmoja. On todennäköistä, että osa työvoimasta siirtyy toisten työnantajien palvelukseen. Työpaikkojen määrä ja koulutusmahdollisuudet Salon seudulla ovat merkittäviä alueen elinvoiman kannalta. Lakiesityksellä on negatiivinen vaikutus sekä suoraan sairaalatoimintojen supistumisen kannalta että välillisesti muuhun työllisyys- ja koulutuskehitykseen.

Kustannussäästöt ylimitoitettuja

TYKS Salon sairaalassa ei ole ollut jatkuvia ongelmia pätevän työvoiman saamisessa, vaan tilanteet ovat olleet satunnaisia. On vaarana, että ympärivuorokautisen päivystyksen lakkauttaminen lisää vuokralääkäreiden tarvetta, kun ennen virkatyönä tehty päivystystyö vaihtuu kiirevastaanottoihin, mikä johtaisi kustannusten kasvuun.

Keskeistä on myös todeta taloudellisten vaikutusten arvioinnissa muutoinkin tapahtuneet selkeät virheet. Hallituksen esityksen arvio perustuu siirtyväksi ajateltujen toimintojen suhteelliseen osuuteen koko sairaalan kustannuksista. Varsinais-Suomen hyvinvointialue on aineistoihin tutustuttuaan todennut, että lakiluonnoksen perusteluissa arvioitu noin viiden miljoonan euron säästöpotentiaali ei millään tavoin perustu todennettaviin realiteetteihin. Lakiluonnoksen perusteluissa esitetään hyvinvointialueen rahoitusta vähennettäväksi - 2,4 M€, erotuksen johtuessa tarveharkintaisesta rahoitusmallista. Tämä on huomattavasti enemmän, kuin Varsinais-Suomen hyvinvointialueen arvioima todellinen kustannusten lasku.

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen arvion mukaan säästöt ovat korkeintaan miljoonan euron luokkaa. Ympärivuorokautisen eli yöpäivystyksen loppuminen Tyks Salon sairaalassa voi edellyttää lisäyksiä ensihoidon kuljetuskapasiteettiin sekä perusterveydenhuollon kiirepäivystyksiin, jotka söisivät toteutuessaan vielä merkittävän osan noin kustannussäästöstä. Käytännössä kustannukset vähenisivät lähinnä takapäivystysrinkien, yöpäivystyksen hoitohenkilöstön, vartiointipalvelujen sekä laboratorio- ja kuvantamisvalmiuden kulujen vähentymisestä.

Varsinais-Suomen hyvinvointialue on todennut myös, että päivystyksen osalta kustannukset yöaikaisesta toiminnasta ovat vähemmän kuin kolmannes. Vaikka yöaikainen työ on työnantajalle kalliimpaa, myös henkilöstövahvuus yöllä on vähäisempää. Päivystyksen osalta yöaikainen kustannus voi olla lähellä 35%:a päivystyksen kustannuksista. Vertailun vuoksi mainittakoon, että lain valmistelumateriaalissa esitetty arvio kustannuksista on Valkeakosken sairaalassa vain 13,8%. Säästöarviona Salon osalta on käytetty kuitenkin 35% sairaalan kaikista kustannuksista. Kokonaiskustannuksista vertailussa puuttuvat kuitenkin kustannukset koko poliklinisesta toiminnasta, diagnostisista palveluista (laboratorio ja kuvantaminen), sisätautien vuodeosastosta ja valvontaosastosta. Edellä esitetyn perusteella on selkeää, että säästöpotentiaali on laskettu sekä puutteellisen tiedon että virheellisen laskentatavan perusteella.

Yhteenveto

Yhteenvetona toteamme, että Salon sairaala koskevassa valmistelussa on merkittäviä puutteita ja valmistelu perustuu osin vääriin tietoihin. Tämä ei täytä hyvän hallinnon vaatimuksia. Talous- ja toimintatietojen tulee perustua faktoihin. Lainsäädännöllä ei myöskään tule tehdä kuntien elinvoimaa heikentäviä päätöksiä, mitä kyseinen lakiesitys tosiasiaassa tekee. Näiden osalta tulisi tehdä asianmukaiset vaikutusten arvioinnit, joita nyt esityksessä ei näkemyksemme mukaan ole.

Salon sairaalan yöpäivystyksen lakkauttamisella tulee olemaan merkittävät vaikutukset koko Varsinais-Suomen hyvinvointialueen toimintaan, sillä sairaala on keskeinen osa TYKS:n sairaalapalveluita ja muutos aiheuttaisi lisäpainetta perusterveydenhuollon ja ensihoidon kustannuksiin.

Salon kaupunki katsoo, että lakiesitystä tulee muuttaa siten, että se mahdollistaa Salon sairaalan yöpäivystyksen jatkon nykyisellään.

Salossa 25.11.2024

Anna-Kristiina Korhonen
kaupunginjohtaja
Salon kaupunki
040 590 7195
anna-kristiina.korhonen@salo.fi